

Окремі аспекти правового регулювання віртуальних активів крізь призму стандартів FATF

Самань В. В.

*к. ю. н., доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: samanvv@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-2320-3113*

Серед дискусійних питань як на міжнародній арені, так і в національних наукових та практичних колах, є необхідність легалізації віртуальних активів та врахування можливих наслідків правового регулювання діяльності, пов'язаної з їх обігом. Загальновизнаною є проблема зловживання віртуальними активами для відмивання коштів та фінансування тероризму, що становить виклик фінансовій стабільності та безпеці, тому феномен віртуальних активів та пов'язаної з ними діяльності не оминули увагу Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), стандарти якої є належним інструментом для запобігання та протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ) [1].

Так, FATF у жовтні 2018 року переглянула Рекомендацію 15 щодо оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, які можуть виникати у зв'язку із впровадженням нових технологій для запланованих або існуючих продуктів, а у червні 2019 року прийняла нову Пояснювальну записку до Рекомендації 15 після конструктивних консультацій з приватним сектором. Зазначеними актами було змінено сферу дію останньої, щоб охопити діяльність із віртуальними активами та забезпечити поширення вимог у сфері ПВК/ФТ на постачальників послуг віртуальних активів, їх ліцензування або реєстрацію для можливості забезпечення ефективних систем моніторингу дотримання Рекомендацій FATF.

У останньому Цільовому Оновленні щодо впровадження стандартів FATF стосовно віртуальних активів та постачальників послуг віртуальних активів визначено серед пріоритетних напрямків для Контактної групи щодо віртуальних активів, членів Глобальної мережі та приватного сектору моніторинг відповідності Рекомендації 15/ Пояснювальної записки до Рекомендації 15 із урахуванням оцінки ризиків віртуальних активів та постачальників послуг віртуальних активів та застосування заходів у сфері ПВК/ФТ для їх зменшення; запровадження «правила подорожей» FATF («Travel Rule»), у тому числі врахування викликів міжнародного простору шляхом полегшення функціональної сумісності технологічних рішень, моніторингу та зменшення ризиків щодо операцій між постачальниками послуг віртуальних активів та без серверними гаманцями («unhosted wallets»), захист персональних даних; розвиток ринку (застосування стандартів FATF до децентралізованих фінансів (DeFi), невзаємозамінних токенів (NFTs), а також підвищення обізнаності стосовно платежів програмам-вимагачам та пов'язаного з ними відмивання коштів через віртуальні активи та постачальників послуг віртуальних активів) [2].

Міжнародне нормативне середовище ПВК/ФТ не повинно перешкоджати впровадженню інновацій, наданню все більшого спектру фінансових послуг і покращення фінансової доступності та інклюзії, проте утримуватися від регулювання діяльності з віртуальними активами, особливо у сфері ПВК/ФТ, не є вирішенням

комплексності проблеми. Вказане обумовлює важливість розробки нормотворчого механізму регулювання обігу віртуальних активів, актуальність та доцільність прийняття нормативно-правової бази для забезпечення повноцінного функціонування ринку віртуальних активів [3], потребу у наявності єдиного підходу до регламентування суспільних відносин, пов'язаних з віртуальними активами.

Для ефективності імплементації зазначених стандартів та зниження ризиків, притаманним віртуальним активам, необхідним вбачається наявність уніфікованого регуляторного та наглядового підходу на міжнародному рівні, а також послідовне та належне впровадження на національному рівні. Крім того, враховуючи минулий досвід FATF щодо забезпечення відповідності, очікується, що майбутні національні ініціативи та ініціативи ЄС будуть узгоджені зі стандартами FATF щодо віртуальних активів у рамках процесу взаємної оцінки FATF.

Зважаючи на важливість уніфікованого глобального підходу, у розвиток стандартів FATF та для зменшення можливостей застосування регуляторного арбітражу щодо діяльності крипто активів у рамках ЄС, майбутньому регулятору (наразі Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку) необхідним є забезпечення перегляду положень Закону № 2074-IX [4], який на сьогодні ще не набрав чинності, з урахуванням пан європейського регуляторного контексту, а саме положень Європейського регламенту MiCA (Markets in Crypto assets) [5].

Список використаних джерел

1. *Financial Action Task Force. The FATF recommendations. FATF-GAFI: website. 2012. URL: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatfrecommendations.html> (Last accessed: 04.12.2022).*
2. *Financial Action Task Force. Targeted Update on Implementation of the FATF Standards on Virtual Assets/VASPs. FATF-GAFI: website. 2022. URL: www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/targeted-update-virtual-assets-vasps.html. (Last accessed: 04.12.2022).*
3. *Нагнибіда В. І. Реалізація положень законодавства про віртуальні активи у світлі політики діджиталізації. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2021. № 5. С. 45-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2021_5_7. (дата звернення: 04.12.2022).*
4. *Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 04.12.2022)*
5. *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 (MiCA). Council of the European Union website. 2022. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13198-2022-INIT/en/pdf>. (Last accessed: 04.12.2022).*